

Een ontmoeting met de ander

Annette van Zwoll

‘DISAAAASTER! DISAAAASTER!’ De Nederlandse Charlotte spreekt de woorden langzaam en fel uit, terwijl ze haar heupen gevaarlijk ronddraait en haar handen op de grond laat klappen. Het is de eerste dag van de *International Ensemble Week* dat tijdens ITs, International Theatreschool Amsterdam 2010, plaatsvindt. Gisteren arriveerden twaalf jonge mensen, net of bijna afgestudeerd, in Amsterdam. Ze komen uit alle hoeken van Europa: van IJsland tot Spanje, van Bosnië tot Groot-Brittannië. Ze kennen elkaar niet, maar zullen zich vijf dagen lang onderdompelen in het thema van *site specific performance*. Ze volgen workshops, zien voorstellingen, nuttigen gezamenlijk het diner, delen de dansvloer en zullen de stad op het einde van de week trakteren op een korte voorstelling. Maar deze eerste dag staan ze nog wat onwennig tegenover elkaar. Ze komen niet alleen uit verschillende landen, ze hebben ook verschillende opleidingen gevolgd. De één heeft zich gespecialiseerd in dans, de ander in theater, weer een ander regisseert. Vanuit hun verschillende disciplines en achtergronden én hun gedeelde liefde voor de podiumkunst gaan ze deze week op ontdekkingsstocht naar de verschillen en overeenkomsten in hun werk en werkwijze.

De Ierse Andrew Loretto, regisseur en directeur van Chol Theatre in Leeds, leidt deze Ensemble Week en vormt de ‘lijm’ tussen alle activiteiten. Deze eerste dag staat in het teken van de wereldkampioenschappen voetbal, die tegelijkertijd plaatsvinden in Zuid-Afrika, en de economische crisis. De twee onderwerpen overstijgen de landsgrenzen en roepen bij een ieder prikkelende verhalen op. Iedereen heeft krantenknipsels meegebracht en de twee thema’s brengen ons via aanstellerige rijkelui in Oost-Europa en de deprimerend hoge zege voor de rechtse politicus Wilders bij de Nederlandse verkiezingen naar de vergane glorie van één van de beste voetballers uit de geschiedenis; Maradona. De losgewoelde verhalen breken het ijs. Met knipsels en krantenkoppen gaan ze aan de slag. Eerst individueel, dan in kleine groepjes, worden de verhalen en associaties omgezet in beweging. Drie deelnemers beelden in slow motion, met gespannen, gekromde armen, gejuich uit, dat vervolgens transformeert naar een verpletterende teleurstelling. Een uiting van de voetbalgekte die buiten de muren van de studio zo hardnekkig het stadsbeeld bepaalt.

Het lichaam blijft deze dagen centraal staan. Zowel in de formele workshop Kathak van Engelse/Indiase Balbir Singh als in de sensitieve fysieke workshops van de Belgische Sarah Ringoet en Franse Pierre Nadaud. In de workshops van de Spaanse Fernando Montoya en van Loretto wordt het lichaam ingezet in een meer theatrale situatie en worden mogelijkheden om in een publieke ruimte binnen te treden afgetast. Hoewel de deelnemers het aantal workshops enigszins overdadig vinden, wordt er op de inhoud enthousiast gereageerd. Door de nadruk op het lichaam overstijgen de workshops de taal- en cultuurverschillen. De IJslandse Lára constateert dat de focus op het lichaam de band tussen deelnemers creëert terwijl de taal soms verwarrend werkt in deze internationale club van

mensen. De Engelse Leonie roemt het 'lost in translation'. Volgens haar zet iedereen deze week het lichaam in om af te tasten waar ze gezamenlijk heen bewegen. Dit verhoogt het bewustzijn over 'de ander'. Het feit dat ze elkaar niet kennen, draagt bij aan deze hogere sensitiviteit voor de lichamen om hen heen.

Na vijf intensieve dagen breekt de laatste dag aan. Over een paar uur wordt een optreden in de publieke ruimte verwacht en die presentatie moet nu nog in elkaar gezet worden. Dat betekent een hoop stress op de valreep van deze Ensemble Week. Dan blijkt de eerste dag nog fris in het geheugen van de deelnemers te zitten. De Nederlandse Anouke werpt zich op als regisseur en rond half vier zien we een groep voetbalfans in bijeengeraapte voetbalkleren ritmisch de Amsterdamse grachten afrennen. In de smalle theaterstraat *de Nes* poseren ze voor een auto met verbaasde chauffeur. Voor de Ierse pub wurmen ze zich door de werkelijke voetbalfans en proberen met hen te 'high fiven'. Achteloze voorbijgangers worden toegejuicht en met hun fluitjes trekken ze de aandacht. Doel is de Dam waar ze voor het Koninklijk Paleis te Amsterdam tegelijkertijd ieder hun eigen volkslied zingen. Dan, in stilte, worden de euforie en de teleurstelling van voetbalfans uitgebeeld. Er heeft zich een schare toeschouwers rond hen gevormd, de living statues op het plein druipen af voor een pauze. Dan gaat het tempo omhoog, wordt er met vuisten gezwaaid, geklapt, gerend, gefloten en transformeren de voetbalfans naar voetballers en terug. Ze eindigen in gezang en dan zijn ze onverwachts weer verdwenen. Op mijn vraag wat het gebeuren volgens haar betekent reageert een voorbijganger: 'it's like praying, but to another God.'

Terug in de studio ebt de adrenaline weg uit de lichamen. Een korte evaluatie van de week breekt aan. Verbaasd constateren de deelnemers dat er zoveel overeenkomsten waren tussen de deelnemers en hun werkmethoden. Enes (Bosnië): 'Everyone is about the same thing, but the process to get there is different.' Lára bevestigt: 'The most interesting thing is that so many things are the same.' De gemeenschappelijkheid verbaast Ensemble leider Andrew Loretto niet: 'Although the participants all came from different disciplines and different countries, we could find quite a lot of similarities, fundamental truths, you could even say. They are all dealing with questions as: why do I make? Who do I make it for? Where do I make it and how do I make it?' Toch zijn er wel degelijk bakens verzet, horizonnen verkend en principes overhoop gehaald. Anouke: 'It felt naked. Your patterns are questioned and it all becomes a bit loose. A week like this creates a different level of intuition.'

Uiteindelijk ging het niet om de kennismaking met iemand uit een ander land, het ging er niet om in elkaars cultuur te duiken. Het ging om een kennismaking met 'de ander' in algemene zin. Iemand die je niet kent, waarvan je de patronen niet kent en waar je de reactie niet goed van kan inschatten. Dit creëert een hogere sensitiviteit, een hoger bewustzijn van jezelf en van de ander. Tijdens de Ensemble Week werd er een plek gecreëerd waarin iedereen 'de ander' was. Enes verwoordt het als volgt: 'I know how my colleagues in Bosnia will react. Here, I have to concentrate on a high level because I don't

know what the other will do. You have to feel, to really listen to your partner. It makes you a better person and a better actor.'

Op een zonnig Amsterdams terras wordt nagepraat en begint langzaam alle informatie in het lichaam te zinken. Thuis, in Belgrado, Bilbao, Reykjavik of Arnhem, zal het grote reflecteren beginnen. Dan zal blijken welke informatie beklijft en wat ze mee zullen nemen in hun verdere ontwikkeling. Maar eerst is er het afscheid. De eerste staat op, een vliegtuig moet worden gehaald en er moeten nog souvenirs worden gekocht. Een deelnemer zucht: 'Feels like we're just getting started.'